

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

ΣΤΥΡΙΔΩΝΟΣ

ΛΑΜΠΡΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1935

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΟΙΤΩΝ
ΣΤΥΡΙΔΩΝΟΣ ΛΑΜΠΡΟΥ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Εγ. Δ της Κ.Τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

5. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΛΗΨΙΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΕΠ' ΟΝΟΜΑΤΙ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Είναι γνωστή ἡ πληροφορία τοῦ Γενναδίου Πρεσβυτέρου Μασσαλίας, καθ' ἣν ὁ ἅγ. Κύριλλος Ἀλεξανδρείας συνέταξε πλείστας ὁμιλίας (*homiliae plurimae*) ἅς οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Ἑλλάδος (*Graeciae episcopi*) ἐδιδάσκοντο καὶ ἀπὸ στήθους ἀπήγγελλον¹. Ἀλλὰ, δυστυχῶς, ἐλάχισται ὁμιλίας τοῦ εἰρημένου Πατρὸς καὶ Διδασκάλου τῆς Ἐκκλησίας διεσώθησαν, αἵτινες, πρὸς διάκρισιν, ἀπὸ τῶν «ἐορταστικῶν λόγων»² καλοῦνται ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Migne ὁμιλίας διάφοροι (*homiliae diversae*)³. Ἀλλὰ καὶ αὗται δὲν θεωροῦνται πᾶσαι γνήσιαι. Ἀναμφιβόλως γνήσια δὲν εἶναι ἡ ια'. Ὁμιλία ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἐγκώμιον εἰς τὴν ἁγίαν Μαρίαν τὴν Θεοτόκον», ὡς ἀπέδειξεν ὁ A. Ehrhard, ἐπὶ τῇ βάσει σοβαρῶν ἐσωτερικῶν λόγων⁴. Φαίνεται ὅτι ἡ ὁμιλία αὕτη συνετάχθη μεταγενεστέρως, ἐπὶ τῇ βάσει μιᾶς τῶν ἐν Ἐφέσῳ ἀπαγγελλθεισῶν ὁμιλιῶν τοῦ ἅγ. Κυρίλλου⁵. Μεταξὺ τούτων εἶναι καὶ ἡ δ'. Ὁμιλία «ἐν Ἐφέσῳ λεχθεῖσα πρὸς Νεστόριον ἠνίκα κατήλθον οἱ ἑπτὰ πρὸς τὴν Ἁγίαν Μαρίαν». Ὑπὸ τὴν «Ἁγίαν Μαρίαν» νοεῖται ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου ἐν Ἐφέσῳ, ἐν ᾧ συνεδρίασεν ἡ Γ'. Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἅγ. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας. Ἀλλὰ τίνες ἦσαν οἱ «ἑπτὰ» καὶ πότε οὗτοι κατήλθον εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου; Κατὰ τὴν συνήθη ἐκδοχὴν πρόκειται περὶ ἑπτὰ τέως νεστοριανίζόντων Ἐπισκόπων, οἵτινες ἐγκαταλιπόντες τὸν Νεστόριον προσετέθησαν τῇ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ⁶. Τελευταίως ὁμως ὁ καθηγητὴς Ed. Schwartz, ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Πρακτικῶν τῆς Γ'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐγνωμάτευσεν ὅτι ὑπὸ τοὺς «ἑπτὰ» δέον νὰ νοηθῶσιν οἱ ἑπτὰ ἀπεσταλμένοι τῆς Συνόδου εἰς Χαλκηδόνα καὶ Κωνσταντινούπολιν καὶ ὅτι ἡ ὁμιλία αὕτη ἀπηγγέλθη μετὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτῶν εἰς Ἐφεσον, γενομένην κατὰ Νοέμβριον τοῦ 431. Ἐπειδὴ ὁμως εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ ἅγ. Κύριλλος ἀπὸ τῆς 31 Ὀκτωβρίου 431 εὗρίσκετο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἡ ὁμιλία δὲν

¹ *Gennadii*, De viris illustribus, Πατρ. Migne ser. lat. 58, 1091.

² Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν, Οἱ ἐορταστικοὶ λόγοι τοῦ ἅγ. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας (ἐκ τοῦ «Ἐκκλ. Φάρου») Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ 1932.

³ Πατρ. Migne ser. gr. 77, 981-1116.

⁴ A. Ehrhard, Eine unechte Marienhomilie des heiligen Cyril von Alexandrien, ἐν Römische Quartalschrift 1889, III, 97-113.

⁵ Αὗται συμπεριελήφθησαν καὶ ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς Γ'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου, *Mansi*, Sacrorum Conciliorum nova et amplissima Collectio, IV, 1248. 217. 177. 1337. 1368. 1252, Ed. Schwartz, Acta Conciliorum Oecumenicorum. Concilium Universale Ephesenum, Berolini et Lipsiae 1929. 1930. I, I, 1, σ. 2, 92. 94. 96. 98. 100. 102.

⁶ Tillemont, St Cyrille d'Alexandrie, ἐν Mémoires pour servir à l'histoire ecclésiastique, Venise 1732, XIV, 404. Πρβλ. O. Bardenheuer, Geschichte der altkirchlichen Literatur, Freiburg im B. 1924, IV, 63.

ἀπηγγέλθη παρ' αὐτοῦ, ἀλλὰ παρ' ἄλλου τινος¹. Τὸ συμπέρασμα τοῦτο εἶναι τελείως ἀβάσιμον, διότι στηρίζεται ἐπὶ ἀπλῆς ὑποθέσεως περὶ τῶν «ἐπτὰ» ἀπεσταλμένων, ὡς μεταβάντων εἰς Ἐφεσον κατὰ Νοέμβριον. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐντελῶς ἀποκλείεται, διότι ἡ Σύνοδος δι' αὐτοκρατορικοῦ Διατάγματος τοῦ Θεοδοσίου β' ἦτο ἤδη διαλελυμένη. Βασιμωτέρα εἶναι ἡ ὑπόθεσις τοῦ A. d'Alès, καθ' ἣν ἡ ὁμιλία ἀπηγγέλθη πρὸ τῆς μεταβάσεως τῶν «ἐπτὰ» εἰς Χαλκηδόνα καὶ Κωνσταντινούπολιν, πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως αὐτῶν ἐξ Ἐφέσου². Ἀλλὰ δὲν ἀποκλείεται καὶ ἡ ἀρχαιότερα ἐκδοχὴ περὶ τῶν «ἐπτὰ», ὡς δὲν ἀποκλείεται καὶ ἡ μετάβασις εἰς Ἐφεσον νέων ἐπτὰ Ἐπισκόπων. Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει ἡ ὁμιλία ἀναμφιβόλως εἶναι γνησία. Ἀμφισβητεῖται ὅμως ἡ γνησιότης καὶ ἄλλων ὁμιλιῶν τοῦ ἁγ. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας³ καὶ ἐν γένει τὸ ζήτημα περὶ τῶν ὁμιλιῶν αὐτοῦ χρήζει εἰδικῆς ἐπισταμένης ἐρεῦνης.

Ἐν κώδιξι τῶν Βιβλιοθηκῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους Ἄθω σώζεται, ἐκτὸς ἄλλων, ἐπ' ὄνόματι τοῦ ἁγ. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας *Λόγος εἰς τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου*. Ἡ παράδοσις τοῦ κειμένου εἶναι ἡ αὐτή, ἄνευ οἰασδήποτε παραλλαγῆς. Μόνη διαφορὰ ἐν τισι τῶν κωδίκων ὑπάρχει μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν τὸ σύνηδες «Εὐλόγησον Πάτερ», διότι ὁ λόγος συμπεριελήφθη εἰς συλλογὰς λόγων ἀναγινωσκομένων ἐν ταῖς Μοναῖς. Ἐχομεν ὑπ' ὄψει τρεῖς κώδικας τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Λαύρας ὑπ' ἀριθ. 460, 650 καὶ 1608⁴, ὡς καὶ τὸν ὑπ' ἀριθ. 6 τῆς Βιβλιοθήκης Καυσοκαλυβίων.⁵ Ἀρχαιότερος εἶναι ὁ ὑπ' ἀριθ. 460, ἀναγόμενος εἰς τὸν ΙΓ' αἰῶνα. Χρονολογικῶς δεύτερος μετ' αὐτὸν ἔρχεται ὁ ὑπ' ἀριθ. 6 Καυσοκαλυβίων, ἀναγόμενος εἰς τὸν ΙΕ' αἰῶνα, τρίτος ὁ τῆς Λαύρας ὑπ' ἀριθ. 1608 τοῦ ΙΣΤ' καὶ μετ' αὐτὸν ὁ ὑπ' ἀριθ. 650 τοῦ ΙΖ' αἰῶνος. Ἀλλ' ὡς εἴπομεν, ἡ παράδοσις τοῦ κειμένου εἶναι ἡ αὐτή. Δὲν ὑπάρχουσι διαφοραὶ μετὰ τῶν κωδίκων.

Ἐν ἀρχῇ τοῦ Λόγου παρίσταται ὁ ἁγ. Κύριλλος λέγων ὅτι εἶχεν ἀπαγγεῖλει Λόγους εἰς τὸ πάθος τοῦ Κυρίου καὶ εἰς τὴν Ἀνάστασιν. Τοιοῦτοι ὅμως Λόγοι δὲν σώζονται. Ὁ χαρακτήρ τοῦ παρόντος Λόγου εἰς τὴν Ἀνάληψιν εἶναι μᾶλλον ἀφηγηματικὸς καὶ ἐν μέρει δραματικὸς. Τοιοῦτον δὲ χαρακτῆρα φέρουσι καὶ ἄλλοι τῶν σωζομένων Λόγων τοῦ ἁγ. Κυρίλλου⁶. Ὁ συγγραφεὺς ἐμφανίζει ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν κατὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου «πολὺ πλῆθος». Ὁ Σωτὴρ κατ' ἀρχὰς ἀπευθύνεται τοῖς μαθηταῖς, παρέχων αὐτοῖς ἐντολὰς καὶ ἀφηγούμενος ὅσα παρὰ

¹ Ed. Schwartz, ἐνθ' ἄν. I, I, 4 σ. XXV. I, 2 σ. 104.

² Adhémar d'Alès, Saint Cyrille d'Alexandrie et les sept à Ste. Marie d'Éphèse, ἐν τῷ περιοδ. Recherches de science religieuse, Paris, XXII, 1932, σ. 62 ἐξ.

³ Δημ. Σ. Μπαλάνου, Πατρολογία, Ἐν Ἀθήναις 1980, σ. 400 σημ. 4

⁴ Κατάλογος τῶν κωδίκων τῆς Μεγίστης Λαύρας, συνταχθεὶς ὑπὸ Σπυρίδωνος μοναχοῦ Λαυριώτου, ἐπεξεργασθεὶς καὶ διασκευασθεὶς ὑπὸ Σωφρονίου Εὐστρατιάδου Μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως, Paris, 1925, σ. 78. 101. 284.

⁵ Κατάλογος τῶν κωδίκων τῆς ἱερᾶς Σκήτης Καυσοκαλυβίων καὶ τῶν καλυβῶν αὐτῆς συνταχθεὶς ὑπὸ Εὐλογίου Κουρίλα Λαυριώτου καὶ ἐκδιδόμενος μετὰ προλεγόμενων καὶ πινάκων ὑπὸ Μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Paris, 1930, σ. 14.

⁶ Πρβλ. Πατρ. Migne ser. gr. 77, 1025, 1053-1056.

τῶν Ἰουδαίων ἔπαθε, ἅμα δὲ καὶ παραμυθούμενος αὐτοὺς, λυπουμενούς ἐπὶ τῷ ἀποχωρισμῷ καὶ ἐπαγγελλόμενος τὴν ἀποστολὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Εἶτα ἀπευθύνεται πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ ὁ Σωτὴρ καὶ τοὺς κατοίκους αὐτῆς, ψέγων αὐτοὺς διότι δὲν ἐδέχθησαν αὐτὸν καὶ λέγων ὅτι ἀφαιρεῖ ἀπ' αὐτῶν ὅσα δὲν ἐφάνησαν ἀξιοὶ νὰ διατηρήσωσι θεῖα δωρήματα καὶ χαρίζεται αὐτὰ τοῖς ἔθνεσι. Περαιτέρω παραμυθεῖται τὴν παρισταμένην Παρθένον Μητέρα, ἐπὶ τῷ χωρισμῷ καὶ ἔτι ἀπᾶς τοὺς μαθητάς.

Ἐφεξῆς ἐμφανίζονται οἱ Ἄγγελοι περικυκλοῦντες τὸν Κύριον καὶ ὁ Δαυὶδ «μετὰ τῆς πνευματικῆς κιθάρας», προτρεπόμενος αὐτὸν ἀνελθεῖν πρὸς τὸν Πατέρα καὶ ἀπαγγέλλων στίχους τῶν ψαλμῶν. Οὕτω συντελεῖται ἡ ἀνάληψις τοῦ Κυρίου εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καταλήγει δὲ ὁ ρήτωρ τὸν Λόγον διὰ συντόμου διατυπώσεως τοῦ δόγματος περὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Ἄλλ' ἀνήκει ὁ Λόγος οὗτος εἰς τὸν ἅγ. Κύριλλον Ἀλεξανδρείας; Δυστυχῶς δὲ δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος ἀπολύτου νὰ εἰπώμεν. Τὸ περιεχόμενον τοῦ Λόγου δὲν παρέχει ἱκανὰς πρὸς τοῦτο μαρτυρίας. Ἡ σύνθεσις αὐτοῦ ὑπομιμνήσκει ἄλλους Λόγους τοῦ Κυρίλλου, ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ περὶ τῆς Θεοτόκου φρασεολογία αὐτοῦ. Ἀλλά, μὴ ἀναπτυσσομένης ἐν αὐτῷ διδασκαλίας τινός, δὲν δυνάμεθα νὰ πορισθῶμεν ἐσωτερικὰς μαρτυρίας. Μένει μόνον ἡ τῶν κωδίκων παράδοσις, ὡς ἐξωτερικὴ μαρτυρία περὶ τοῦ ὅτι ὁ λόγος οὗτος ἀνήκει εἰς τὸν ἅγιον Κύριλλον Ἀλέξανδρείας.

Ὁ Λόγος οὗτος ἤσκησεν ἐπίδρασιν ἐπὶ τὴν διαμόρφωσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑμνολογίας τῆς ἑορτῆς τῆς Ἀναλήψεως. Οὕτω λ. χ. ἐν τῇ ἀφηγήσει τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, ὅστις ἐξέθηκε τὸ γεγονός τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου (Λουκ. 24, 50-58. Πραξ. 1, 9-11) δὲν λέγεται ὅτι οἱ μαθηταὶ ἐθλίβησαν ἐπὶ τῷ ἀποχωρισμῷ τοῦ Κυρίου ἐνῷ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ Λόγῳ παρίσταται ὁ Κύριος λέγων πρὸς τοὺς μαθητάς «Καὶ ἰδοὺ ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου, ἀλλὰ μὴ λυπεῖσθε, οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς ἀλλὰ πέμψω ὑμῖν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον...». Ὁ ὑμνογράφος λέγει ἐν τινι τροπαρίῳ, «Κύριε, οἱ Ἀπόστολοι, ὡς εἰδόν σε ἐν νεφέλαις ἐπαιρόμενον, ὀδυρμοῖς δακρύων, ζωοδότα Χριστέ, κατηφείας πληρούμενοι, θρηνοῦντες ἔλεγον, Δέσποτα μὴ ἐάσης ἡμᾶς ὀρφανούς... ἀλλ' ἀπόστειλον... τὸ πανάγιον Πνεῦμα». Καὶ ἐν ἄλλῳ «Ἀνελθὼν εἰς οὐρανοὺς, ὅθεν καὶ κατήλθες, μὴ ἐάσης ἡμᾶς ὀρφανούς, Κύριε, ἐλθέτω σου τὸ Πνεῦμα» Καὶ ἐν τῷ Ἀπολυτικίῳ «Ἀνελήφθης ἐν δόξῃ, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, χαροποιήσας τοὺς μαθητάς, τῇ ἐπαγγελίᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος».

Ὡσαύτως ἐν τῷ ἀνωτέρῳ Λόγῳ συμπαρίσταται μετὰ τῶν μαθητῶν ἐν τῷ ὄρει τῶν Ἐλαιῶν κατὰ τὴν Ἀνάληψιν καὶ ἡ Θεοτόκος, ἣν λυπουμενὴν παραμυθεῖται ὁ Κύριος. Καὶ ὁ ὑμνογράφος λέγει «Κύριε... ἦλθες μετὰ τῶν μαθητῶν σου ἐν τῷ ὄρει τῶν Ἐλαιῶν, ἔχων τὴν τεκοῦσάν σε τὸν ποιητὴν καὶ πάντων δημιουργόν...» «Ὁ τοὺς μαθητάς καὶ τὴν τεκοῦσάν σε Θεοτόκον χαρᾶς ἀπείρου πλήσας ἐπὶ τῇ σῇ Ἀναλήψει καὶ ἡμᾶς ἀξίωσον τῶν ἐκλεκτῶν σου τῆς χαρᾶς, εὐχαῖς αὐτῶν».

Εἶναι λοιπὸν προφανές ὅτι ὁ Λόγος εὑρεν ἀπήχησιν καὶ ἐν τῇ ὑμνογραφίᾳ τῆς ἑορτῆς τῆς Ἀναλήψεως.

Τὸ κείμενον αὐτοῦ ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Τοῦ ἐν ἁγίους πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, Λόγος εἰς τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐπειδὴ, χάριτι τοῦ Θεοῦ, τὸν λόγον περὶ τοῦ πάθους τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐποιησάμεθα, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς δεούσης ἡμέρας, ὁμοίως καὶ περὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ ἤκουσας τοῦ λόγου τὴν ἱστορίαν μετὰ τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ φανερωθῆναι τοῖς μαθηταῖς καὶ συνδιδαιτηθῆναι καὶ ψηλαφηθῆναι καὶ συνδιδαιτᾶσθαι ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα, ἦλθεν ἐπὶ τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν κατέναντι Ἱερουσαλήμ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.

Καὶ συνηγμένων αὐτῶν ὄντων καὶ πολλοῦ πλήθους ὑπάρχοντος, λέγει τοῖς μαθηταῖς· Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ Πατήρ εἰς τὸν κόσμον καὶ γὰρ ἀποστέλλω ὑμᾶς πορευθέντες βαπτίσατε αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε, δωρεὰν ἐλάβετε δωρεὰν δώτε. Εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς, εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε· μιμήσασθε τὸν διδάσκαλον ὑμῶν· ἐν τούτῳ γὰρ γνώσεσθε ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστέ, ἐὰν τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς ἀγαπᾶτε. Μνήσθητε ὅσα κακὰ ἐποίησαν οἱ Ἰουδαῖοι τὸ πρόσωπόν μου μὴ δυνάμενα τὰ Σεραφίμ θεωρῆσαι, καλύπτουσι τὰ πρόσωπα· καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπόν μου καὶ ἐρράπισάν μου τὴν παρεϊάν. Αἱ χεῖρές μου ἐποίησαν καὶ ἔπλασαν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ γῆς, καὶ τὸν περικαλλῆ κόσμον ἐποίησαν· καὶ ἐκεῖνοι σιδήροις τῷ ξύλῳ προσήλωσαν. Ἐὰν ἐπιβλέψω ἡ γῆ τρέμει καὶ σείεται· καὶ ἐκεῖνοι παραπορευόμενοι καὶ κινουῦντες τὰς κεφαλὰς ἐμυκτήριζόν με. Ταῦτα πάντα ὑπέμεινα παρ' αὐτῶν. Καὶ τοσαῦτα παθῶν οὐχ ὑπήνεγκα αὐτοῖς ὀργήν. Δοκεῖτε ὅτι οὐκ ἠδυνάμην; Ἔτοιμοι παρειστήκασι ἄγγελοι λέγοντες· Διαρρήξωμεν τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν καὶ ἀπορρίψωμεν ἀφ' ὑμῶν τὸν ζυγὸν αὐτῶν. Καὶ οὐκ ἐπέτρεψα αὐτοῖς. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ τανυθεὶς καὶ τὰς χεῖρας πεπηγμένος, τὸν Πατέρα μου παρεκάλεσα ὑπὲρ αὐτῶν λέγων Πάτερ ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσι. Καὶ ταῦτα δι' ὑμᾶς ὑπέμεινα, ἵνα ὑμῖν τύπον δώσω.

Εἰ γὰρ μόνον ἔλεγον καὶ οὐκ ἔπραττον, ἀσύστατός μου ἦν ἡ διδασκαλία, μὴ δυναμένου αὐτὰ ποιῆσαι. Πρῶτον ἠρξάμην τοῦ ἔργου τὴν ἐπιβολὴν καὶ τότε ὑμῖν προστάττω ποιῆσαι. Εἶπον, ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων, καὶ οὐ παρητησάμην τὸν θάνατον ὁ ἀθάνατος. Εἶπον ὅτι Εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς καὶ μὴ καταρᾶσθε, καὶ ἔτοσαῦτα παθῶν ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων οὐ κατηρασάμην αὐτοῖς. Πάντα πεποίηκα, πάντα πεπλήρωκα, κατὰ τὰ προφητευθέντα περὶ ἐμοῦ.

Καὶ ἰδοὺ ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου, ἀλλὰ μὴ λυπεῖσθε, οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανοῦς, ἀλλὰ πέμψω ὑμῖν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ ὁμοούσιον τοῦ Πατρὸς καὶ ἐμοῦ. Καὶ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ὑμῶν, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Καθὼς ἦμην ἐξ ἀρχῆς μετὰ τῶν προφητῶν, οὕτως ἔσομαι καὶ μεθ' ὑμῶν. Ἐγὼ τὸν Μωϋσέα ἐκ χειρὸς Αἰγυπτίων ἀνειλόμην, ἐγὼ μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, τὰς ἑπτὰ φυλάς πολεμήσας, ἐνίκησα· ἐγὼ τὸν Ἥλιαν ἐκ χειρὸς Ἰεζάβελ ἐρρυσάμην, κυνῶν αὐτὴν κατάβρωμα ποιήσας· ἐγὼ τῷ Ἐλισαίῳ τὴν διπλὴν χάριν

ἐχορήγησα· ἐγὼ τὸν Δαυὶδ ἐκ χειρὸς Σαοὺλ ἐρρυσάμην· ἐγὼ τὸν Ἱερεμίαν ἐκ λάκκου βορβορώδους ἀνειλόμην· ἐγὼ μετὰ τῶν τριῶν παίδων ἐχόρευσα καὶ τούτους τοῦ πυρὸς διέσωσα. Καθὼς ἤμην μετὰ πάντων ἐκείνων οὕτως ἔσομαι μεθ' ὑμῶν.

Καὶ πρὸς τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ εἶπεν· Οὐαὶ σοὶ Ἱερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς σέ· ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου ἐν τρόπον ὄρνιθι τὰ νοσσία ἑαυτῆς καὶ οὐκ ἠθέλησας· οὐαὶ τέκνα Ἱερουσαλήμ· ὅτι ἐγὼ ἦλθον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρὸς μου καὶ οὐκ ἐδέξασθέ με, ἀλλὰ τὸν διάβολον ἐδέξασθε, τὸν αἰεὶ πλανῶντα ὑμᾶς. Διὰ τοῦτο ὁ οἶκος ὑμῶν ἀφίεται ἔρημος· οὐ μὴ μείνη λίθος ἐπάνω λίθου ἐκ τῶν ναῶν ὑμῶν. Τὴν δόξαν τοῦ Ναοῦ ὑμῶν ἣν ἔχετε, ἰδοὺ δίδωμι τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸν Πατέρα μου καὶ τὴν ἀνάστασίν μου. Οὐαὶ ὑμῖν, τὰ τέκνα Ἱερουσαλήμ, Ἰουδαῖοι, ὅτι τὸν τύπον ὑμεῖς ἔχετε ἀπ' ἀρχῆς καὶ τὴν ἀλήθειαν οὐκ ἐδέξασθε. Ἐγὼ ὑμῖν τὸν τύπον τῆς παρουσίας μου ταύτης δέδωκα, ἵνα, τὸν τύπον ἔχοντες, τὴν ἀλήθειαν γνωρίσητε· ἔδωκα ὑμῖν τὸν Μωϋσῆν, τὸν νόμον, τὴν ράβδον, τὰς πλάκας, τὴν στάμνον τὴν χρυσοῦν, τὴν ἔχουσαν τὸ μάννα. Καὶ ὅπου ἂν ὑπῆρχεν ἡ κιβωτός, ἐκεῖ καὶ ἡ δόξα μου. Ἐπειδὴ δὲ ἀγνώμονες γεγόνατε καὶ ἐλθόντος μου οὐκ ἐδέξασθέ με διὰ τοῦτο ἀφαιροῦμαι ἀφ' ὑμῶν τὴν δόξαν μου καὶ χαρίζομαι τοῖς ἔθνεσι. Καὶ ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου, τὸν ἀποστείλαντά με εἰς τὸν κόσμον. Ἐναντὶ τοῦ Ναοῦ ὑμῶν ἀναστήσω τὴν Ἐκκλησίαν, ἀντὶ τῶν προφητῶν, οὓς ἀπέστειλα πρὸς ὑμᾶς καὶ ἐλιθοβολήσατε αὐτούς, ἀποστελῶ τοὺς μαθητάς μου εἰς τὸν κόσμον τοῦ κηρύσσειν βάπτισμα μετανοίας εἰς ἅφρασις ἁμαρτιῶν. Ἐδωκα ὑμῖν τὰς πλάκας τῆς διαθήκης, δίδωμι τοῖς ἔθνεσι τὰ Εὐαγγέλια τῆς σωτηρίας· ἔδωκα ὑμῖν τὸν νόμον καὶ ἠθετήσατε αὐτόν, δίδωμι τοῖς ἔθνεσι τὴν χάριν ἀντὶ τοῦ νόμου. Ἐδωκα ὑμῖν τὴν ράβδον τὴν βλαστήσασαν, δίδωμι τοῖς ἔθνεσι τὸν Σταυρὸν τὸν ἀνθήσαντα καὶ ζωὴν τῷ κόσμῳ καρποφορήσαντα· ἔδωκα ὑμῖν τὸ μάννα, καὶ φαγόντες, μόσχον ἀντὶ ἐμοῦ προσεκυρήσατε. Δίδωμι τοῖς ἔθνεσι ἄρτον τὸν οὐράνιον, τὸν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάντα, τοῦτέστι τὸ σῶμά μου. Ἐδωκα ὑμῖν ἐκ πέτρας ἀκροτόμου ὕδωρ καὶ πίνοντες παρεπικράνατέ μοι, δίδωμι τοῖς ἔθνεσι τὸ ποτήριον τοῦ αἵματός μου πίνειν εἰς ζωὴν αἰώνιον. Ταῦτα χαρίζομαι τοῖς ἔθνεσι καὶ ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου. Ἴδου ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς, στραφεὶς πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ Παρθένον εἶπεν, εἰρήνη σοὶ μητέρα μου γλυκυτάτη· μὴ λυπηθῆς ὅτι ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου, οὐ μὴ σε ἐγκαταλίπω, τὸν ναόν μου τὸν ἅγιον, οὐ μὴ σε ἐγκαταλίπω, τὴν μόνην εὐρεθεῖσαν πιστὴν καὶ ἄδολον ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, οὐ μὴ σε ἐγκαταλίπω τὸ μυστήριον πάσης τῆς οἰκουμένης, οὐ μὴ σὲ ἐγκαταλίπω τὸ ἀμάραντον ἄνθος. Μὴ λυποῦ. Ἄλλ' ὅταν μέλλεις ἐξέρχεσθαι ἐκ τοῦ βίου, οὐ πέμψω ἀρχάγγελον, ἀλλ' ἐγὼ αὐτὸς ἔρχομαι καὶ παραλείψομαί σου τὴν ψυχὴν τὴν λαμπροτέραν τοῦ ἡλίου καὶ φωτεινότεραν τῆς σελήνης. Μὴ λυποῦ Παρθένε καὶ μητέρα· ὅτι ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου. Ἐχεις ἀντὶ ἐμοῦ Ἰωάννην τὸν παρθένον. Οὐχὶ καὶ ὅτε ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἤμην, ἐκείνῳ σε παρεθέμην, λέγων, Ἰωάννη ἴδε ἡ μήτηρ σου· καὶ σοὶ εἶπον Ἴδου ὁ υἱός σου; Καὶ νῦν ὁ αὐτὸς ἀντὶ ἐμοῦ πρὸς σέ. Εἰρήνη σοὶ, μητέρα μου καὶ Παρθένε.

Καὶ πρὸς τοὺς μαθητὰς φησὶν, Εἰρήνη ὑμῖν, ἀδελφοί. Ποιήσαντες τὸ θέλημά μου μὴ λυπεῖσθε ὅτι ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου· εἰ μὴ γὰρ ἐγὼ ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται. Ἐγὼ ὑπάγω καὶ μετὰ ἡμέρας δέκα πέμψω τὸν Παράκλητον, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ ζωοποιόν.

Καὶ ταῦτα αὐτοῦ λέγοντος, ἰδοὺ πλῆθος ἀγγέλων περιεκύκλωσεν αὐτόν. Καὶ τὰ Σεραφίμ ἐπισκιάζοντα καὶ λέγοντα Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος, Κύριος Σαβαώθ, πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ. Καὶ εὐθέως νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασε τὸ ὄρος. Καὶ μέσος πάντων τῶν προφητῶν ὁ Δαυὶδ μετὰ τῆς πνευματικῆς κιθάρας. Καὶ προτρεπόμενος τὸν Υἱὸν ἀνελθεῖν πρὸς τὸν Πατέρα ἔλεγεν, ὑψώθητε ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ὁ Θεὸς καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σου. Καὶ τοῖς ἀγγέλοις ἔλεγε, Ὑψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν ὑμῶν καὶ προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν αὐτοῦ.

Καὶ ἰδοὺ βλέπόντων αὐτῶν ἐπήρθη καὶ νεφέλη φωτεινὴ ὑπέλαβεν αὐτόν. Καὶ φησὶ τοῖς μαθηταῖς ὁ Κύριος, Εἰρήνη ὑμῖν. Καὶ τοῦτο εἰπὼν, οὐκέτι ἐθεωρεῖτο. Ὅτε δὲ εἶδεν ὁ Δαυὶδ ὅτι ἀνῆλθεν ὁ Κύριος, εὐφραϊνόμενος ἔλεγεν, Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος. Ἄνωθεν ὁ Πατὴρ προσφωνῶν ἔλεγε, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου, Σὺ εἶ ὁ Υἱός μου, ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ ἠὐδόκησα, Σὺ εἶ ὁ ἀμνός μου, Σὺ εἶ ὁ ἐν ἀρχῇ Λόγος μου ἀληθινός, Σὺ εἶ ἡ δύναμις μου, Σὺ εἶ ἡ σοφία μου.

Καὶ ἀνελθόντος αὐτοῦ εἰς τοὺς οὐρανοὺς, πᾶσαι αἱ Δυνάμεις προσεκύνησαν αὐτῷ. Καὶ ἐκάθησεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς, πληρώσας πᾶσαν οἰκονομίαν, ὁμοούσιος ὑπάρχων τοῦ Πατρὸς, ὁμοδύναμος, μία Θεότης, μία ἔξουσία Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος, Τριάς ἅγια ἔνδοξος καὶ προσκυνητὴ ὑπὸ πάσης τῆς κτίσεως, Νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν».

Ἀθήνησι, τῇ 9 Ἰουνίου 1932,

ἐορτῇ τῆς Ἀναλήψεως καὶ Κυριλλου Ἀλεξανδρείας.